

Maharashtra State
Board of Secondary & Higher Secondary Education
S.R. No. 832 A, Final Plot No. 178, 179,
Dhamburda, Shivajinagar, Pune- 411 004.

महाराष्ट्र राज्य
माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ,
सर्व्हे नंबर-८१२-अ; फायनल प्लॉट नं. १७८ व १७९
भांबुर्डा, शिवाजीनगर, पुणे-४११ ००४.

Phone No.:- 020-25705000 E-mail:- secretary@msbshse.ac.in Fax No.:- 020-25665807

क्रमांक : रा.मं/पापुअ/ ७१३९
पुणे - ४११००४
दिनांक - २४/१२/२०२१

प्रति,

विभागीय सचिव
सर्व विभागीय मंडळे

विषय - इ. १२ वी कलेचा इतिहास व रसग्रहण (६०) आणि भारतीय संगिताचा इतिहास
व विकास (६५) या विषयांच्या मूल्यमापन तक्ता व प्रश्नपत्रिका आराखडयाबाबत.
व इयत्ता १० वी जलसुरक्षा या अनिवार्य विषयाच्या मूल्यमापन योजनेबाबत.

उपरोक्त विषयाबाबत आपणास कळविण्यात येते की, इ. १२ वी कलेचा इतिहास व रसग्रहण (६०)
आणि भारतीय संगिताचा इतिहास व विकास (६५) या विषयांचे मूल्यमापन तक्ते व प्रश्नपत्रिका आराखडयास
दिनांक १३.१२.२०२१ रोजीच्या शासनाच्या पत्रान्वये मान्यता मिळालेली आहे. सदर आराखडे व मूल्यमापन तक्ते
तसेच इयत्ता १० वी जलसुरक्षा या अनिवार्य श्रेणी विषयाची मूल्यमापन योजना मंडळाच्या
www.mahshsboard.in वेबसाईटवरही टाकण्यात आले आहेत तसेच सदर मूल्यमापन तक्ते व आराखडे
या पत्रासोबत आपल्या संलग्न असलेल्या शाळा व कनिष्ठ महाविद्यालयांना पाठवून त्यांना अवगत करण्यात यावे
व आपण केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल या कार्यालयास पाठवावा.

सोबत, वरीलप्रमाणे आराखडे

M. S. BOARD OF SECONDARY & HIGHER
SECONDARY EDUCATION
DHAMBURDA, PUNE-411 004

27 DEC 2021

INWARD NO. 557

BR. SING.

(श्रीमती अनुराधा ओक)
प्र. सचिव,
राज्य मंडळ, पुणे-०४

1551

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

विषय - कलेचा इतिहास व रसग्रहण (६०)

इयत्ता ११ वी व इयत्ता १२ वी

कलाशिक्षण

चित्रकला (५७) प्रात्यक्षिक परीक्षा	८० गुण + २० गुण वर्गकाम =	१०० गुण
संकल्पचित्र व रंगकाम (५८) प्रात्यक्षिक परीक्षा	८० गुण + २० गुण वर्गकाम =	१०० गुण
चित्रात्मक संकल्प (५९) प्रात्यक्षिक परीक्षा	८० गुण + २० गुण वर्गकाम =	१०० गुण
कलेचा इतिहास व रसग्रहण (६०) प्रात्यक्षिक परीक्षा	८० गुण + २० गुण प्रकल्पलेखन =	१०० गुण

विषय निवड -

१. प्रत्येक विषय १०० गुणांचा आहे.
२. कलेचा इतिहास व रसग्रहण हा लेखी पेपर विद्यार्थ्यांना स्वतंत्र घेता येईल.
३. प्रात्यक्षिक विषयातील तीनपैकी कोणताही एकच विषय निवडता येईल व या प्रात्यक्षिक विषयाबरोबर कलेचा इतिहास व रसग्रहण हा विषय निवडावाच लागेल.
४. प्रात्यक्षिक विषयासाठी किमान १५ विद्यार्थी अपेक्षित आहेत.
५. कला इतिहास विषयाच्या प्रकल्पाचे गुण २० पैकी देऊन बोर्डाला कळवावेत.
६. चित्रकला (५७) संकल्पचित्र व रंगकाम (५८) चित्रात्मक संकल्प (५९) या विषयासंदर्भात वार्षिक वर्गकामास २० पैकी गुणदान करावे. ८० गुणांची परीक्षा
(प्रात्यक्षिक) घेऊन गुणदान करावे. ८० (प्रात्यक्षिक) + २० (वर्गकाम)
असे एकूण १०० पैकी प्राप्त झालेले
गुण बोर्डाला कळवावेत.

[Signature]

[Signature]
7/9
/21

कलोचा इतिहास व रसग्रहण (६०)

इयत्ता १२ वी

प्रश्नपत्रिका आराखडा

(नवीन पाठ्यक्रमानुसार)

वेळ : ३ तास

गुण : ८०

प्रश्नपत्रिका तयार करतांना प्राश्निकांनी लक्षात घ्यावयाचे मुद्दे

- १. ग्रामीण व शहरी भागातील विद्यार्थ्यांची सरासरी बुद्धीमत्ता लक्षात घेऊन प्रश्नपत्रिका तयार करावी.
- २. प्रश्न क्र. १ मधील रसग्रहणाची कलाकृती पाठ्यपुस्तकात दिलेल्या यादीतीलच असावी.
- ३. प्रश्नांची पुनरावृत्ती नसावी व प्रश्न स्पष्ट असावा.
- ४. प्रश्न क्र. २ व ५ हे कृतिपत्रिकेवर आधारित असावे.
- ५. १० % प्रश्न कार्ठिण्य पातळीवरचे असावेत.

[Handwritten signature]
[Handwritten signature]
[Handwritten signature]

कलेचा इतिहास व रसग्रहण(६०)

इयत्ता १२ वी

(नवीन पाठ्यक्रमानुसार)

प्र.१ करिता - रसग्रहणासाठीच्या कलाकृतींची यादी

वास्तू : १. सूर्य मंदिर (कोणार्क)

२. कैलास मंदिर (वेरुळ)

३. कुतुब मिनार (दिल्ली)

४. ताजमहाल (आग्रा)

शिल्प : ५. गंगावतरण (महाबलीपुरम)

६. त्रिमूर्ती (घारापुरी)

७. स्टॅच्यू ऑफ युनिटी (गुजराथ)

८. पिप्लता (सेंट पिटर्स चर्च)

चित्र : ९. मोनालिसा

१०. तारांकित रात्र

११. रात्रीचा पहारा

१२. सैरंध्री

~~Signature~~
07/21

कला शिक्षण - कलेचा इतिहास व रसग्रहण(६०)

प्रश्नपत्रिका आराखडा (नवीन पाठ्यक्रमानुसार)

इयत्ता १२ वी

वेळ : ३ तास

गुण : ८०

प्र.१ दिलेल्या कलाकृतीचे खालील मुद्द्यांच्या आधारे रसग्रहण करा.

(१६)

मुद्दे :

१. कलाकृतीचे नाव
२. स्थान
३. माध्यम
४. शैली
५. कालखंड
६. वैशिष्ट्ये
७. कलात्मक मुल्ये

प्र.२ अ खालील तक्ता पूर्ण करा. (भारतीय कला)

(०८)

अ.क्र.	कलाकृती	माध्यम	शैली
१.			
२.			
३.			
४.			

(Signature)
(Signature)
 १२

ब.) खालील तक्ता पूर्ण करा. (पाश्चात्य कला)

(06)

अ.क्र.	कलाकृती	कलावंत	माध्यम
१.			
२.			
३.			
४.			

प्र.३ (अ) टीपा लिहा (भारतीय कला) कोणत्याही दोन

(06)

१. २.

३. ४.

(ब) टीपा लिहा (पाश्चात्य कला) कोणत्याही दोन

(06)

१. २.

३. ४.

प्र.४ (अ) खालीलपैकी एका भारतीय कलावंताची त्यांच्या प्रसिध्द कलाकृतीसह सविस्तर माहिती लिहा.

(06)

१.

२.

३.

[Handwritten signature]
[Handwritten signature]
[Handwritten signature]

(ब) खालीलपैकी एका पाश्चात्य कलावंताची त्याच्या

(06)

कलाकृतीसह सविस्तर माहिती लिहा.

१.

२.

३.

प्र.५ (अ) खालील अपूर्ण वाक्य पूर्ण करा

(06)

१.

२.

३.

४.

५.

६.

७.

८.

(ब) खालील विधान चुक की बरोबर हे सांगून चौकटीतील शब्द

(06)

चुक असल्यास योग्य शब्द लिहून वाक्य पुन्हा लिहा.

१.

२.

३.

४.

[Handwritten signature]

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे
विषय - कलेचा इतिहास व रसग्रहण (६०)

इयत्ता १२ वी
(नवीन पाठ्यक्रमानुसार)

विषय - कलेचा इतिहास व रसग्रहण प्रकल्प कार्यपद्धती
उद्दिष्टे :

१. कलेची आवड निर्माण करणे.
२. कलावंत कलाप्रकार यांची माहिती घेण्यास प्रवृत्त करणे.
३. स्वयंअध्ययनास संधी प्राप्त करून देणे.
४. नवनिर्मितीसाठी चालना देणे.

सूचना :

- (१) प्रकल्पाचा आकार ए-४ साईजचा असावा.
- (२) शब्दमर्यादा - द्वितीय सत्राच्या शेवटी व प्रकल्प कमीत कमी १००० शब्दांचा करावा.
- (३) प्रकल्पाला साजेल अशी सजावट करावी.

विषय : परिसरातील कोणत्याही कलाप्रकारातील कलावंत पुरातन वास्तू, किल्ला, शिल्प व कलाप्रकार, अभ्यासक्रमांशी निगडित वास्तू, शिल्प, कलाकार, लोककला, रांगोळी, हस्तकला, यासारख्या कोणत्याही एकावर प्रकल्पकार्य पूर्ण करून दुस-या सत्राच्या अखेरीस सादर करावा.

प्रकल्प लेखन मार्गदर्शन

१. प्रकल्पाचे नाव
२. प्रस्तावना
३. उद्दिष्टे
४. साहित्य
५. कार्यपद्धती
६. निष्कर्ष/सारांश
७. परिशिष्टे/आकृती/चित्र/फोटोग्राफ्स
८. संदर्भग्रंथ नाव सूची

गुणदान योजना इयत्ता १२ वी

द्वितीय सत्र परीक्षा	८० गुण
प्रकल्प	२० गुण
एकूण	१०० गुण

[Handwritten signature]
[Handwritten signature]

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

विषय - कलेचा इतिहास व रसग्रहण (६०)

(नवीन पाठ्यक्रमानुसार)

इयत्ता १२ वी

संविधान तक्ता

विषय - कलेचा इतिहास व रसग्रहण

वेळ : ३ तास

गुण : ८०

अ.क्र.	घटक	गुण	शेकडा गुण	विकल्पासह	अ.क्र.	घटक	गुण	शेकडा	विकल्पासह
१.	ज्ञान	२०	२५%	३२	१.	वस्तुनिष्ठ	३२	४०%	३२
२.	आकलन	३६	४५%	५६	२.	लघुत्तरी	३२	४०%	८०
३.	उपयोजन	२४	३०%	४०	३.	दीर्घोत्तरी	१६	२०%	१६
४.	कौशल्य	-							
	एकूण	८०	१००%	१२८		एकूण	८०	१००%	१२८

२० गुणांचा प्रकल्प.

अ.क्र.	प्रकल्पाचे मूल्यमापन	गुण
१.	प्रस्तावना	०३
२.	उद्दिष्टे	०३
३.	कार्यपद्धती	१०
४.	निष्कर्ष/सारांश	०२
५.	प्रकल्पाच्या विशेष नोंदी	०२
	एकूण	२०

(Handwritten signatures and marks)

घटकनिहाय गुणविभागणी

(नवीन पाठ्यक्रमानुसार)

कलेचा इतिहास व रसग्रहण(६०)

इयत्ता १२ वी

अ.क्र.	घटक	गुण	विकल्पासह गुण
१.	भारतीय वास्तुकला	१६	२५
२.	भारतीय शिल्पकला	१६	२५
३.	भारतीय चित्रकला	१६	२५
४.	पाश्चात्य वास्तुकला	०८	१४
५.	पाश्चात्य शिल्पकला	०८	१४
६.	पाश्चात्य चित्रकला	१६	२५
		६०	१२८

ज्या घटकावर प्रश्न क्र. १ विचारला जाईल त्या घटकाचा भरांश वाढेल.

२२/२१
 [Signature]
 [Signature]

कला शिक्षण - प्रात्यक्षिक विषय इयत्ता १२ वी

प्रश्नपत्रिका आराखडा

वेळ : ३ तास

गुण : ८०

विषय - चित्रकला (५७)

सूचना :-

१. प्रात्यक्षिक कार्यासाठी १/४ इंपेरिअल (२८ सें.मी x ३८ सें.मी)

आकाराचा डॉईंग पेपर वापरावा.

२. चित्र रंगकामासाठी जलरंग, पेस्टल, क्रेऑन्स इत्यादि रंगांचा एकत्रित किंवा स्वतंत्रपणे वापर करावा.

३. वस्तुसमुहाचे चित्रण पेपरला शोभेल एवढ्या आकाराचे असावे.

प्रश्न :- आपल्यासमोर मांडलेल्या वस्तुसमुहाचे सुयोग्य रेखाटन करून वरील रंगांचा वापर करून चित्र पूर्ण करा.

[Handwritten signature]
7/9/21
[Handwritten signature]

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

विषय - संकल्पचित्र व रंगकाम (५८)

इयत्ता १२ वी

प्रश्नपत्रिका आराखडा

वेळ : ३ तास

गुण : ८०

सूचना :

१. कागदाचा आकार १/४ इंपेरियल (२८ सें.मी. ३८ सें.मी.) असावा.
२. रंगकामासाठी पारदर्शक किंवा अपारदर्शक जलरंगाचाच वापर करावा.
३. आवश्यकता बाटल्यास अनुरेखन कागदाचा वापर करण्यास हरकत नाही.
४. चित्र कागदाच्या मधोमध असावे, नीटनेटकेपणा थाकडे विशेष लक्ष पुरवावे.

प्र.

तुम्हास देण्यात आलेल्या १/४ इंपेरियल आकाराच्या ड्रॉईंग कागदावर खालील बाह्याकार, घटक आणि रंगसंगतीच्या संयोजनातून सुयोग्य संकल्प चित्र निर्मिती करा.

(अ) बाह्याकार-----सें.मी

- (ब) घटक १. -----
२. -----
३. -----
४. -----
५. -----

(क) रंगमिश्रण (रंगसंगती)

१. -----

किंवा

२. -----

Handwritten signature and date:
 7/4/24

विषय - चित्रात्मक संकल्प (५९)

इयत्ता १२ वी

प्रश्नपत्रिका आराखडा

वेळ : ३ तास

गुण : ८०

सूचना :

१. १/४ इंपेरीअल आकाराचा ड्रॉईंग पेपर असावा.
२. चित्राकृतीत ३ ते ४ मानवाकृती आवश्यक
३. रंगकामासाठी पारदर्शक, अपारदर्शक जलरंग किंवा मिश्र माध्यमाचा वापर करा.
४. आशयानुसार रंगकामात पोलनिर्मिती करावी.

प्रश्न :- पुढीलपैकी एका विषयावर चित्रात्मक संकल्प तयार करा.

- विषय :-
१. -----
 २. -----
 ३. -----

आकार :-----x----- सें.मी.

रंगसंगती विषयानुसार

[Handwritten signature]
 7/19
 7/21

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे
 विषय - भारतीय संगीताचा इतिहास व विकास (६५)
 History and Development of Indian Music (65)
 इयत्ता १२ वी

घटक निहाय गुणविभागणी
 (नवीन पाठ्यक्रमानुसार)

अ. क्र.	घटक	गुण	विकल्पासह गुण
१	संगीत शिक्षण (पारंपरिक व आधुनिक)	१४	१४
२	भारतीय संगीताचा इतिहास	१४	२८
३	सांगीतिक परिभाषा	१२	१४
४	गायन	८	१६
५	वादन	७	१४
६	ताल परिचय	१२	१६
७	नृत्य	७	१४
८	नाट्य	१४	१४
९	चरित्र	१२	१४
	एकूण	१००	१४४

[Signature]
11/9/2021

[Signature]
11/9/2021

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

विषय - भारतीय संगीताचा इतिहास व विकास (६७)

History and Development of Indian Music (65)

इयत्ता १२ वी

प्रश्न प्रकारानुसार गुण विभागणी

अ. क्र.	प्रश्न प्रकार	गुण	विकल्पासह गुण
१	वस्तुनिष्ठ	२८	३२
२	लघुतरी	३०	५६
३	दीर्घातरी.	४२	५६
	एकूण	१००	१४४

उद्दिष्टानुसार गुण विभागणी

अ. क्र.	उद्दिष्ट	गुण	विकल्पासह गुण
१	ज्ञान	२४	२८
२	आकलन	५६	८४
३	उपयोजन	२०	३२
	एकूण	१००	१४४

[Signature]
11/9/2021

[Signature]
11/9/2021

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

विषय - भारतीय संगीताचा इतिहास व विकास (६५)

History and Development of Indian Music (65)

इसतला १२ वी

प्रश्नपत्रिका आराखडा

वेळ : ३ तास

गुण : १००

प्रश्नपत्रिका तयार करताना प्राश्नीकांनी लक्षात घ्यावयाचे मुद्दे

१. शहरी व ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांची सरासरी बुद्धीमत्ता लक्षात घेऊन प्रश्नपत्रिका तयार करावी.
२. विचारलेला प्रश्न थेट नसावा. विद्यार्थ्यांच्या विचारक्षमतेस चालना देणारा असावा.
३. १०% प्रश्न काठीण्य पातळीवरचे असावेत.
४. एकाच प्रश्नपत्रिकेमध्ये प्रश्नांची पुनरावृत्ती होऊ नये याची दक्षता घ्यावी.

[Signature]
1/2/2024

[Signature]
1/2/2024

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे
विषय - भारतीय संगीताचा इतिहास व विकास (६५)
History and Development of Indian Music (65)
इयत्ता १२ वी

प्रश्नपत्रिका आराखडा

(नवीन पाठ्यक्रमानुसार)

वेळ : ३ तास

१००

गुण :

सूचना :

१. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य.
२. प्रश्नाच्या उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
३. वस्तुनिष्ठ प्रश्नांची उत्तरे लिहिताना संपूर्ण विधानासह उत्तरे लिहिणे आवश्यक आहे.
४. सर्व प्रश्नांची उत्तरे नवीन पानावर लिहावीत.

प्र. १.

अ. योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा (कोणत्याही सात)
(१४)

गुण ७

ब. योग्य जोड्या जुळवा (कोणत्याही सात)

गुण ७

प्र. २

अ. एका वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात)
(१४)

गुण ७

ब. चूक की बरोबर ते लिहा (कोणतेही सात)

(वस्तुनिष्ठ प्रश्न चरित्र, सांगीतिक परिभाषा व ताल परिचय या घटकांवर विचारावेत)

गुण ७

[Signature]
11/9/2021

[Signature]
11/9/2021

प्र.३ सविस्तर माहिती लिहा.

गुण १४

(हा प्रश्न भारतीय संगीताचा इतिहास यावर आधारित असावा)

प्र. ४.विस्तृत माहिती लिहा.

गुण १४

(हा प्रश्न नाट्यसंगीत या घटकावर आधारित असावा)

प्र.५ टिपा लिहा.

गुण १४

(हा प्रश्न नृत्य व वादन यावर आधारीत असावा)

प्र.६ निबंध लिहा.

गुण १४

(हा प्रश्न संगीत शिक्षण (पारंपारिक व आधुनिक) या घटकावर आधारित असावा.)

प्र.७ ताल लिपिबद्ध करा व गीत प्रकाराविषयी माहिती लिहा.

गुण १४

(हा प्रश्न ताल परिचय व गायन या घटकावर आधारीत असावा)

Shylo
1/9/2024

Prase
1/9/2024

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

विषय-कठ सुगम संगीत (६६)

Vocal Light Music (66)

इयत्ता १२ वी

घटक निहाय गुणदान

(नवीन पाठ्यक्रमानुसार)

गुण- १००

वेळ : १ तास

अ क्र	घटक	गुण
१	स्वर परिचय	१०
२	रागांची शास्त्रीय माहिती (ओळख)	१०
३	सादरीकरण	१५
४	राग स्वरूप सादरीकरण	१०
५	समुहगीत सादरीकरण	१०
६	तालपरिचय	१०
७	पारिभाषिक शब्दांच्या व्याख्या	०५
८	स्वरलेखन	२०
९	सादरीकरण	०५
१०	प्रात्यक्षिक नोंद वही	०५
	एकूण	१००

06

6

[Handwritten Signature]
1/9/2021

[Handwritten Signature]
1/9/2021

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

विषय-कंठ सुगम संगीत (६६)

Vocal Light Music (66)

इयत्ता १२ वी

प्रात्यक्षिक परीक्षा नमुना प्रश्नपत्रिका

(नवीन पाठ्यक्रमानुसार)

गुण- १००

वेळ : १ तास

- प्र. १. अ. विद्यार्थ्यांच्या आवडीचे कोणतेही २ अलंकार गाण्यास सांगणे. गुण-०५
 ब. स्वर परीक्षण करण्यासाठी कोणतेही २-३ स्वर ओळखण्यास सांगणे. गुण- ०५
- प्र. २. परीक्षकांनी कोणत्याही दोन रागांची माहिती विचारावी. गुण- १०
- प्र. ३. अभ्यासक्रमातील दिलेल्या गीतप्रकारांपैकी कोणतेही २ गीत प्रकार गाण्यास सांगणे. गुण-१५
- प्र. ४. परीक्षकांनी विद्यार्थ्यांना अभ्यासक्रमातील कोणत्याही दोन रागाचे आरोह - अवरोह - पकड व एक सरगम गीत गाण्यास सांगावे. गुण-१०
- प्र. ५. परीक्षकांनी विद्यार्थ्यांना समूहगीत प्रकारातील कोणतेही दोन आवडीचे गीत प्रकार विद्यार्थ्यांना गाण्यास सांगावेत. गुण-१०
- प्र. ६. परीक्षकांनी अभ्यासक्रमातील तालांपैकी २ तालांची माहिती विचारावी व हातावर टाळी देण्यास सांगावे. गुण-१०
- प्र. ७. अभ्यासक्रमातील पारिभाषिक शब्दांच्या व्याख्या (पकड, आलाप, तान, बोलआलाप, कणस्वर, खटका, मिड) पैकी कोणत्याही २. विचाराव्यात आणि सोदाहरण स्पष्ट करण्यास सांगणे. गुण-०५
- प्र. ८. अ. विद्यार्थ्यांनी अभ्यासक्रमातील एका सरगमचे स्वर लेखन करावे गुण-१०
 ब. विद्यार्थ्यांनी अभ्यासक्रमातील एका नाट्यगीताचे स्वर लेखन करावे गुण- १०
- प्र. ९. राष्ट्रगीत किंवा वंदेमातरम् या पैकी आपल्या पसंतीनुसार गाण्यास सांगणे. गुण-०५
- प्र. १०. प्रात्यक्षिक नोंदवही. गुण-०५

एकूण गुण

१००

Handwritten signature and date: 10/21

Handwritten signature and date: 8/9/2021

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

विषय- कठ शास्त्रीय संगीत (६७)

vocal classical Music(67)

इसत्ता १२ वी

घटक निहाय गुणदान

(नवीन पाठ्यक्रमानुसार)

गुण- १००

वेळ : १ तास

अ.क्र	घटक	गुण
१	स्वरपरिचय	०५
२	रागांची शास्त्रीय माहीती (ओळख)	१०
३	रागांचा स्वर विस्तार	१०
४	सादरीकरण (छोटे खयाल दोन अपेक्षित)	१०
५	सादरीकरण (बडा खयाल एक अपेक्षित)	१०
६	सादरीकरण	०५
७	सादरीकरण	०५
८	ताल परिचय (प्रात्यक्षीकासह)	१०
९	पारिभाषिक शब्दांच्या व्याख्या (प्रात्यक्षीकासह)	०५
१०	स्वरलेखन	२०
११	सादरीकरण	०५
१२	प्रात्यक्षिक नोंदवही	०५
	एकूण	१००

[Handwritten Signature]
1/9/2021

[Handwritten Signature]
1/9/2021

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

विषय- कठ शास्त्रीय संगीत (६७)

vocal classical Music(67)

इयत्ता १२ वी

प्रश्नपत्रिका आराखडा

(नवीन पाठ्यक्रमानुसार)

गुण- १००

वेळ : १ तास

प्रश्न १ अलंकार - परीक्षकांनी विद्यार्थ्यांच्या पसंतीचे कोणतेही दोन अलंकार म्हणण्यास सांगावे.	गुण-०५
प्रश्न २. परीक्षकांनी विद्यार्थ्यांना अभ्यासक्रमातील कोणत्याही दोन सगांची शास्त्रीय माहिती विचारावी.	गुण-१०
प्रश्न ३. परीक्षकांनी विद्यार्थ्यांना कोणत्याही दोन रागांचे आरोह-अवरोह व स्वर विस्तार करण्यास सांगावे	गुण-१०
प्रश्न ४. छोटा ख्याल - परीक्षकांनी विद्यार्थ्यांना विद्यार्थ्यांच्या पसंतीचे अभ्यासक्रमातील कोणत्याही दोन रागातील छोटा ख्याल स्थायी अंतरा दोन आलाप व दोन तानांसहित तबल्यासोबत म्हणावयास सांगावे.	गुण-१०
प्रश्न ५. बडा ख्याल - परीक्षकांनी विद्यार्थ्यांना विद्यार्थ्यांच्या पसंतीचा एक बडा ख्याल म्हणावयास सांगावे.	गुण- १०
प्रश्न ६. तराणा / धृषद पैकी एक गीत प्रकार विद्यार्थ्यांना म्हणावयास सांगावे.	गुण-०५
प्रश्न ७. लक्षणगीत / सरगमगीत पैकी विद्यार्थ्यांच्या पसंतीचे एक गीत प्रकार परीक्षकांनी विद्यार्थ्यांना म्हणण्यास सांगावेत.	गुण-०५
प्रश्न ८. अभ्यासक्रमातील कोणतेही दोन ताल माहितीसह हातावर टाळी देऊन म्हणण्यास सांगावेत	गुण-१०
प्रश्न ९. अभ्यासक्रमातील कोणत्याही दोन व्याख्या उदाहरणासह विद्यार्थ्यांना तोंडी विचाराव्यात.	गुण-०५
प्रश्न १०. अभ्यासक्रमातील घटक क्रमांक ३ मधील कोणत्याही एका छोटा ख्यालाच्या बंदिशीचे व घटक क्रमांक ४ मधील कोणत्याही एका छोटा ख्यालाच्या बंदिशीचे स्वर लेखन लिहिण्यास सांगावे.	गुण-२०
प्रश्न ११. अभ्यासक्रमातील जन- गण-मन किंवा वन्देमातरम् यापैकी एक प्रकार विद्यार्थ्यांस गाण्यास सांगावे.	गुण- ०५
प्रश्न १२. विद्यार्थ्यांनी प्रात्यक्षिक नोंदवही तयार करणे.	गुण-०५
एकूण	१००

[Handwritten Signature]
19/12/2024

[Handwritten Signature]
19/12/2024

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

वाद्यसंगीत (६८)

Instrumental Music (68)

इयत्ता १२ वी

घटक निहाय गुणदान

(नवीन पाठ्यक्रमनुसार)

गुण- १००

वेळ : १ तास

अ.क्र.	घटक	गुण
१	स्वर परिचय	०५
२	रागांची शास्त्रीय माहिती (ओळख)	१०
३	राग विस्तार	१०
४	सादरीकरण (रजाखानी गत)	१०
५	सादरीकरण (मसीतखानी गत)	१५
६	सादरीकरण (धून)	०५
७	तालपरिचय (प्रात्यक्षिकासह)	१०
८	पारिभाषिक शब्दांच्या व्याख्या	०५
९	स्वर लेखन	२०
१०	सादरीकरण	०५
११	प्रात्यक्षिक नोंदवही	०५
	एकूण	१००

[Handwritten Signature]
1.9.2021

[Handwritten Signature]
1/9/2021

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

वाद्यसंगीत (६८)

Instrumental Music (68)

इयत्ता १२ वी

गुण- १००

वेळ : १ तास

प्रश्नपत्रिका आराखडा

(नवीन पाठ्यक्रमानुसार)

१. स्वरपरीक्षण-	
स्वर वाजवा । स्वर ओळखा - परीक्षकांनी २/३ स्वर विचारावेत.	गुण ०५
अलंकार - परीक्षकांनी १ अलंकार वाजवण्यास सांगणे.	
२. रागांची माहिती - विद्यार्थ्यांला १ रागाची संपूर्ण माहिती व रागांवरील २/३ प्रश्न विचारावेत.	गुण १०
३ राग विस्तार	गुण १०
परीक्षकांनी पाठ्यक्रमात दिलेल्या कोणत्याही दोन रागांचा आरोह, अवरोह व रागविस्तार वाजवण्यास सांगणे.	
४. रजाखानी गत - परीक्षकांनी त्यांच्या पसंतीची १ रजाखानी गत आलाप तोड्यासह वाजवण्यास सांगणे.	गुण १०
५. गरीतखानी गत - विद्यार्थ्यांला आलाप तोड्यासह १ मासीराखानी गत वाजवण्यास सांगणे	गुण १५
६. धून - विद्यार्थ्यांला १ धून वाजवण्यास सांगणे.	गुण ५
७. ताल - अभ्यासक्रमातील कोणतेही दोन ताल माहितीसह हातावर टाळी देऊन म्हणण्यास सांगावेत.	गुण १०
८. व्याख्या - विद्यार्थ्यांला २/३ व्याख्या विचाराव्यात.	गुण ०५
१०. स्वरलेखन - अभ्यासक्रमातील घटक क्रमांक ४ मधील कोणत्याही एका रजाखानी गतीचे व घटक क्रमांक ५ मधील कोणत्याही एका रजाखानी गतीचे स्वर लेखन लिहिण्यास सांगावे.	गुण २०
(सर्व विद्यार्थ्यांचे एकाचवेळी स्वरलेखन घ्यावे.)	
११ अभ्यासक्रमातील जन- गण-मन किंवा वन्देमातरम् यापैकी एक प्रकार विद्यार्थ्यांस वाजविण्यास सांगणे.	गुण ०५
११. प्रात्यक्षिक नोंद वही	गुण ०५
	एकूण गुण- १००

[Handwritten Signature]
17/9/2021

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

ताल वाद्य (६९)

Percussion Theory (69)

इयत्ता १२ वी

घटक निहाय गुणविभागणी

(नवीन पाठ्यक्रमानुसार)

अ.क्र.	घटक	गुण	विकल्पासह गुण
१	संगीतात तालाचे महत्त्व	०९	०९
२	पारिभाषिक शब्दांच्या व्याख्या व स्पष्टीकरण	१२	१५
३	तालवाद्यांचे विस्तृत अध्ययन (भारतीय व पाश्चात्य)	(०९)	१८
४	स्वतंत्र वादन	०९	०९
५	लय आणि लयीचे प्रकार	०३	०३
६	तालपरिचय व ताललिपीबद्ध	०९	१२
७	तालवादकांची जीवनचरित्रे	०८	११
	एकूण	५०	७७

[Handwritten Signature]
15/2/2021

[Handwritten Signature]
11/9/2021

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे
 ताल वादय (६९)
 Percussion Theory (69)
 इयत्ता १२ वी

प्रश्न प्रकारानुसार गुण विभागणी

(नवीन पाठ्यक्रमानुसार)

अ. क्र	प्रश्न प्रकार	गुण	विकल्पासह गुण
१	वस्तुनिष्ठ.	१४	१७
२	लघुतरी	१८	४२
३	दीर्घातरी	१८	१८
	एकूण	५०	७७

[Handwritten Signature]
 19/02/2021

[Handwritten Signature]
 19/02/2021

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

लाल वादय (६९)

Percussion Theory (69)

इयत्ता १२ वी

उद्दिष्टानुसार गुण विभागणी
(नवीन पाठ्यक्रमानुसार)

अ. क्र	उद्दिष्ट	गुण	विकल्पासह गुण
१	ज्ञान	२०	२६
२	आकलन	९	२७
३	उपयोजन	२१	२४
	एकूण	५०	७५

Handwritten signature
11/9/2021

Handwritten signature
11/9/2021

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

ताल वाद्य (६९)

Percussion Theory (69)

इयत्ता १२ वी

प्रश्नपत्रिका आराखडा

(नवीन पाठ्यक्रमानुसार)

वेळ : २:३० तास

गुण : ५०

प्रश्नपत्रिका तयार करताना प्राशिकांनी लक्षात घ्यावयाचे मुद्दे

१. शहरी व ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांची सरासरी बुद्धिमत्ता लक्षात घेऊन प्रश्नपत्रिका तयार करावी.
२. विचारलेला प्रश्न थेट नसावा. विद्यार्थ्यांच्या विचारक्षमतेस चालना देणारा असावा.
३. १०% प्रश्न काठीण्य पातळीवरचे असावेत.
४. एकाच प्रश्नपत्रिकेमध्ये प्रश्नांची पुनरावृत्ती होऊ नये याची दक्षता घ्यावी.

Handwritten signature
1.9.2021

Handwritten signature
11/1/2021

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

ताल वाद्य (६९)

Percussion Theory (69)

इयत्ता १२ वी

तालवाद्य (शास्त्र)

प्रश्नपत्रिका आराखडा

(नवीन पाठ्यक्रमानुसार)

वेळ : २:३० तास

गुण : ५०

सूचना :

१. प्रश्नपत्रिका सोडविणे अनित्यार्थ.
२. उर्वरित प्रश्नांपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
३. एकूण पाच प्रश्न सोडवा.
४. प्रश्नाच्या उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
५. वस्तुनिष्ठ प्रश्नांची उत्तरे लिहिताना संपूर्ण विधानासह उत्तरे लिहिणे आवश्यक आहे.
६. सर्व प्रश्नांची उत्तरे नवीन पानावर लिहावीत.

प्रश्न १

अ. योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही पाच)

गुण ५ (१४)

ब. योग्य जोड्या जुळवा. (कोणत्याही पाच) गुण ५

क. चूक की बरोबर ते लिहा. (कोणतेही चार) गुण ४

(हा प्रश्न चित्र, पारिभाषिक व्याख्या व लय आणि लयीचे प्रकार या घटकावर आधारित असावा)

प्रश्न २ दिर्घांतरी

गुण ०९

(हा प्रश्न संगीतात तालाचे महत्व या घटकावर आधारित असावा)

प्रश्न ३ : तालवाद्याची माहिती लिहा. (कोणतेही एक)

(हा प्रश्न तालवाद्याचे विस्तृत अध्ययन या घटकावर आधारित असावा)

प्रश्न ४ तालाची माहिती सांगून ताल लिपिबद्ध करणे. (कोणतेही तीन)

गुण ०९

(हा प्रश्न ताल परिचय व ताल लिपिबद्ध या घटकावर आधारित असावा)

प्रश्न ५ विस्तृत माहिती लिहा

गुण ०९

(हा प्रश्न स्वतंत्र वादन या घटकावर आधारित असावा)

प्रश्न ६ खालील पारिभाषिक शब्दांच्या सोदाहरण व्याख्या लिहा. (कोणतेही तीन)

गुण ०९

७. प्रश्न पारिभाषिक शब्दांच्या व्याख्या व स्पष्टीकरण या घटकावर आधारित असावा)

[Handwritten Signature]
11/09/2017
19/10/2017

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

ताल वाद्य (६९)

Percussion Practical (69)

इयत्ता १२ वी

तालवाद्य (प्रात्यक्षिक)
घटकनिहाय गुण विभागणी
(नवीन पाठ्यक्रमानुसार)

वेळ : ३० मिनिटे ताल लेखन + ३० मिनिटे प्रात्यक्षिक परीक्षा = १ तास

गुण : ५०

अ.क्र	घटक	गुण
१	खालील तालात लिपीबद्ध करणे (कायदा आणि टुकडा)	१०
२	सादरीकरण	१०
३	स्वतंत्र तबलावादन लहरा साथीबरोबर सादर करणे	१०
४	विविध तालवाद्य वादन	१०
५	साथसंगत	०५
६	प्रात्यक्षिक नोंदवही	०५
	एकूण -	५०

[Handwritten Signature]
1/9/2021

[Handwritten Signature]
1/9/2021

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

ताल वाद्य (६९)

Percussion Practical (69)

इयत्ता १२ वी

प्रात्यक्षिक परीक्षा आराखडा

(नवीन पाठ्यक्रमानुसार)

वेळ : १ तास	गुण : ७०
३० मिनिटे ताल लेखन + ३० मिनिटे प्रात्यक्षिक परीक्षा	
प्रश्न - १ तालात लिपीबद्ध करणे-	गुण - १०
१.१ परीक्षकांनी विद्यार्थ्यांला विचारलेला त्रिताल मध्ये एक कायदा, दोन पलटे व तिहाईसह लिपीबद्ध करण्यास सांगावे.	
१.२ झापतालात एक तुकडा लिपीबद्ध करण्यास सांगावे. (प्रत्येकी ५ गुण)	
प्रश्न - २ सादरीकरण	गुण - १०
२.१ परीक्षकांनी कायदा, मोहरा, टुकडा चक्रधार, लवंगी व परण या वादन प्रकारांपैकी कोणतेही ३ वादनप्रकार विद्यार्थ्यांना वाजवण्यास सांगणे. (०५)	
२.२ परीक्षकांनी विद्यार्थ्यांच्या पसंतीचे कोणतेही दोन ताल वाजवण्यास सांगणे. (०५)	
प्रश्न - ३ स्वतंत्र तबलावादन लहारासाठी बरोबर सादर करण्यास सांगावे..	गुण - १०
३.१ तीनताल (०५)	
३.२ झापताल (०५)	
प्रश्न - ४ विविध तालवाद्य वादन	गुण - १०
४.१ पखवाज वादन (०५)	
४.२ ढोलकी वादन (०५)	
प्रश्न - ५ साथसंगत	गुण - ०५
प्रश्न - ६ प्रात्यक्षिक नोंदवही.	गुण - ०५
एकूण	गुण - ७०

[Handwritten Signature]
19/10/2021